

DÜNYA ORGANİK TARIMSAL ÜRETİMİNDE AVRUPA'NIN YERİ

THE POSITION OF EUROPE IN THE WORLD ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTION

Halil YOLCU^{1*}, Bahri BAYRAM¹ & Vecihi AKSAKAL¹

¹Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksek Okulu,
Organik Tarım Programı

Geliş Tarihi: 5 Mart 2009

Kabul Tarihi: 8 Nisan 2009

ÖZET

Refah düzeyi yüksek olan ülkelerde, tüketicilerin artan organik ürün taleplerini karşılama çabaları, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise, yüksek karlılığından dolayı üreticilerin ihracata yönelik organik tarım faaliyetlerine yönelmesi, dünyada organik tarımın hızla gelişimine neden olmuştur. Bu gelişimin göstergesi olarak güncel verilere göre dünyada 138 ülkede, 700.000'den fazla işletmede ve 30.4 milyon hektarlık alanda organik tarım yapılmaktadır (Willer vd. 2008). Dünyada organik tarım alanları, işletme sayısı, ürün çeşitliliği ve pazar payı bakımından Avrupa kıtası önemli bir potansiyele sahiptir.

Türkiye ise organik tarımsal üretim faaliyetleri bakımından Avrupa ülkelerine kıyasla arzu edilen seviyede değildir. Ekonomisi büyük oranda tarıma bağlı olan Türkiye açısından bu durum önemli bir sorundur. Hızla gelişmekte olan organik ürün pazarından daha büyük pay alabilmemiz için organik tarım alanlarımız ve ürün çeşitliliğimiz artırılmalı, küçük ölçekli işletmeler yerine büyük işletmeler kurulmalı ve organik ürünlerin ihracatındaki mevcut sorunlar giderilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Organik Tarım, Dünya, Avrupa, Türkiye, Organik Tarım Alanları, Çiftlik

ABSTRACT

Organic agriculture progresses quickly in the world as a result of meeting efforts of increasing consumer demands for organic products in countries at high levels of welfare and tendency to organic agricultural activities of producers whose aim is to export these products due to high profitability in less developed or developing countries. As an indicator of this development, according to the latest survey, organic agriculture is done in 138 countries, in farms more than 700 000 and on 30.4 million hectares of

*Sorumlu yazar:halil-yolcu@hotmail.com

land (Willer et al., 2008). Europe has an important potential worldwide in terms of organic farming areas, the number of farms, product variety and market share.

Turkey is not at a wished level in terms of organic agricultural production activities when compared to European countries. It is an important problem for Turkey whose economy depends mainly on agriculture. Organic agricultural areas should be increased, large-scale farms should be founded instead of small-scale farms and problems on exporting organic agricultural products should be solved to increase our economic profit in organic agriculture market which is a developing and increasing value in the world.

Keywords: Organic Agriculture, World, Europe, Turkey, Organic Agricultural Lands, Farm

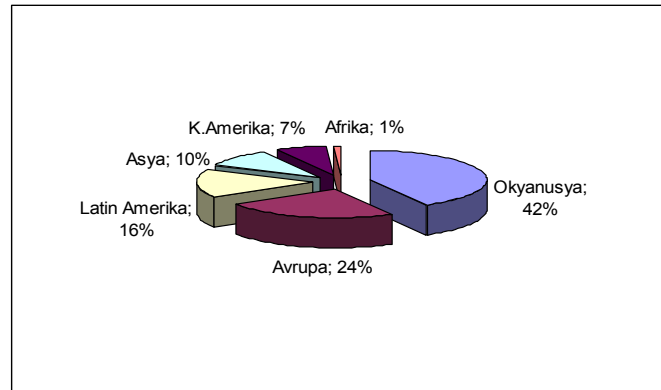
1. GİRİŞ

Konvansiyonel tarım sisteminde, verimin arttırılması amacıyla gübre, aşırı kimyasal ilaç, hormon, yem katkı maddeleri ve sürdürülebilir olmayan tarım tekniklerinin kullanılması sonucu ortaya çıkan erozyon, çevre kirliliği ve sağlıksız gıda üretimi dünya üzerindeki sürdürülebilir doğal dengeyi, insan ve hayvan sağlığını olumsuz etkilemeye başlamıştır (Yolcu ve Daşcı, 2008). Bu olumsuzlukları gidermek amacıyla, belirli standartlar dahilinde üretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği organik tarım sistemi, mevcut konvansiyonel üretim şekillerine alternatif bir üretim metodu olarak ortaya çıkmıştır. Bu metot doğal dengeyi bozmadan, biyolojik çeşitliliği azaltmadan, insan ve hayvan sağlığını ve çevreyi koruyan, kaliteli ve sürdürülebilir üretim yapmayı hedefleyen bir tarım şeklidir. Sürdürülebilir üretim için en önemli öğelerden biri olan organik tarım metodu bu gün dünya'da giderek önem kazanmaya başlamıştır. Dünyada organik tarımsal faaliyetler ilk olarak bitkisel üretim ağırlıklı olarak yapılmaya başlanmıştır. Fakat organik et ve süt ürünlerine olan taleplerin artması ile (Yolcu ve Tan, 2008; Bayram ve Aksakal, 2008) birlikte organik hayvansal üretim faaliyetleri de yaygınlaşmıştır.

Willer vd. (2008)' nin bildirdiğine göre organik tarım, bütün dünyada hızlı bir gelişme süreci göstermekte ve günümüz itibari ile dünyanın 138 ülkesinde organik tarımla ilgili istatistiksel bilgiler bulunmaktadır. Birçok ülkede mevcut tarım alanları ve çiftlikler

içerisinde organik tarım alanları ve çiftliklerinin payları hızlı bir şekilde artmaya devam etmektedir. En son verilere göre, dünyada yaklaşık olarak 30.4 milyon hektar alanda ve 700 000 den fazla işletmede organik tarım yapılmaktadır (Willer vd., 2008).

Organik tarımsal üretimde mevcut alanların % 42'si Okyanusya (12.3 milyon hektar), % 24'ü Avrupa (7.3 milyon hektar), % 16'sı Latin Amerika (4.9 milyon hektar), % 10'u Asya (3.1 milyon hektar), % 7'si Kuzey Amerika (2.2 milyon hektar) ve % 1'i Afrika kıtasında (0.4 milyon hektar) yer almaktadır (Willer, 2008a) (Şekil 1).

Şekil 1. Kıtalarla ilgili organik tarım alanları (Kaynak: FiBL Survey 2008, Willer, 2008a)

Şekil 1'de görüldüğü gibi, organik tarım yapılan alanların 2/3'lük kısmı Okyanusya ve Avrupa kıtasında yoğunlaşmıştır. Bu da dünya organik tarımsal üretiminde Okyanusya ve Avrupa kıtasının çok önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

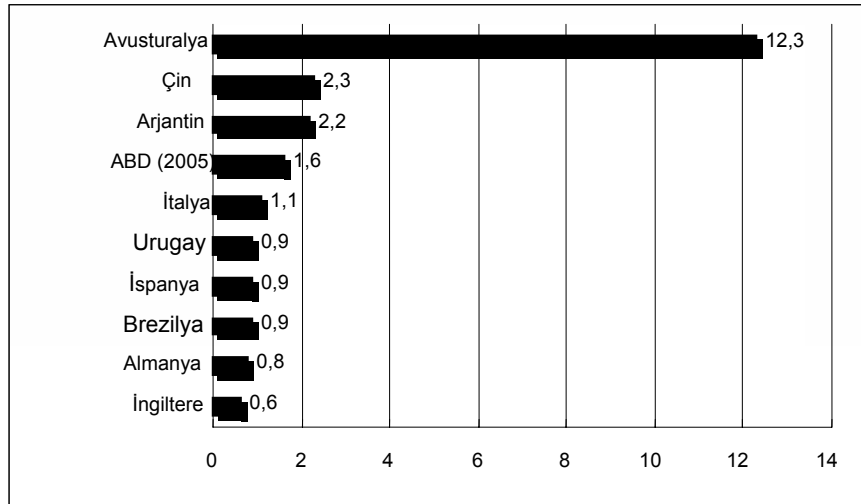
Willer (2008a)'in bildirdiğine göre, toplam tarım alanları içerisinde organik tarım alanlarının payı en fazla Okyanusya kıtasında (% 2.70) olurken, bunu Avrupa (% 1.62) ve Latin Amerika kıtası (% 0.68) takip etmiştir. Organik tarımsal üretim yapan çiftlik sayısı bakımından ise sırası ile Latin Amerika, Avrupa ve Afrika kıtası önde gelmektedir (Willer, 2008a) (Tablo 1). Tablo 1'de organik tarım alanının en fazla olduğu Okyanusya kıtasında, en az sayıda çiftlik bulunduğu görülmektedir. Bu durum, Okyanusya kıtasında işletme başına düşen alanın çok fazla olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Afrika'da ise bunun aksine işletmelerin oldukça küçük ölçekli olduğunu göstermektedir (Tablo 1). Okyanusya,

Avrupa ve Latin Amerika kıtalarında organik tarımın toplam tarımsal alan içerisindeki payı dünya ortalamasının üzerinde olurken Afrika, Asya ve Kuzey Amerika'da bu oran dünya ortalamasının altında olmuştur.

Tablo 1. Kıtasal olarak organik tarım alanları, toplam tarımsal alan içerisindeki payları ve çiftlik sayıları (Willer, 2008a; Kaynak: FİBL Survey 2008).

Kıta	Organik tarım alanı (ha)	Toplam tarımsal alan içerisindeki payı (%)	Organik işletme sayısı
Afrika	471 059	0.05	175 266
Asya	3 090 924	0.17	97 020
Avrupa	7 389 085	1.62	203 523
Latin Amerika	4 915 643	0.68	223 277
Kuzey Amerika	2 224 755	0.57	12 064
Okyanusya	12 380 796	2.70	7 594
Toplam	30 418 261	0.65	718 744

Ülkeler bazında en fazla organik tarım alanına Avusturalya sahip olurken, bu ülkeyi sırası ile Çin, Arjantin, Amerika Birleşik Devletleri ve İtalya takip etmiştir (Willer, 2008a, Şekil 2).

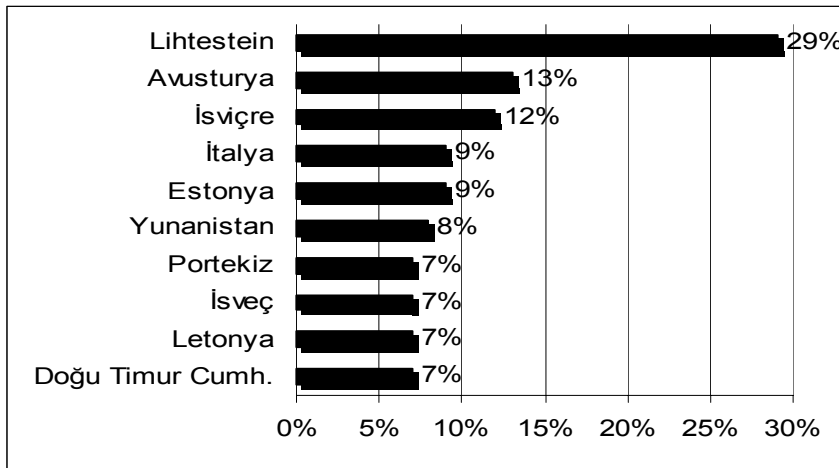

Şekil 2. En fazla organik tarım alanına sahip on ülke (milyon hektar) (Kaynak: FİBL Survey 2008, Willer, 2008a)

Nitekim bu ülkelerde sırası ile 12.3, 2.3, 2.2, 1.6 ve 1.1 milyon hektar alanda organik tarım yapılmaktadır. Avusturalya'nın sahip

olduğu toplam organik üretim alanı, dünyada ilk 10 sıraya giren diğer dokuz ülkenin toplam alanlarından daha fazladır.

Mevcut tarım alanları içerisinde organik tarım alanlarının payları karşılaştırıldığında, Avrupa kıtasında bulunan ülkelerin ön plana çıktıkları görülmektedir. Nitekim dünyada en yüksek orana sahip olan ülkeler sırası ile Lihtestein, Avusturya, İsviçre, İtalya, Estonya, Yunanistan, Portekiz, İsveç ve Letonya olmuştur (Willer, 2008a, Şekil 3).

Şekil 3. Dünyada mevcut tarım alanları içerisinde organik tarım alanlarının payının en yüksek olduğu on ülke (Kaynak: FİBL Survey 2008, Willer, 2008a)

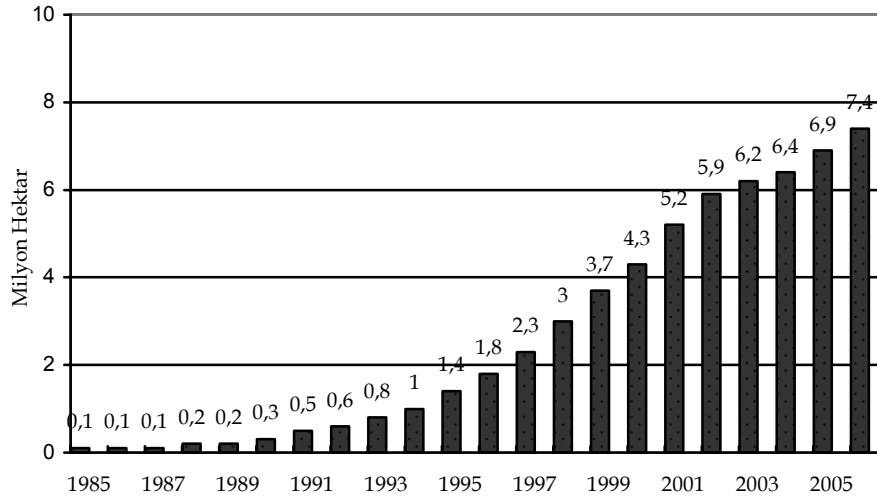
Dünyada organik üretim alanlarındaki artış, organik ürün sektöründe de çok büyük gelişmelere neden olmuştur. 2000 yılında yaklaşık 18 milyar \$ olan bu sektör, 2006 yılında 2 katına çıkarak, 38.6 milyar \$' a ulaşmış ve bu pazar hacminin yaklaşık %97'si Avrupa ve Kuzey Amerika'da gerçekleşmiştir (Sahota, 2008).

Avrupa'da Organik Tarımın Durumu

Willer (2008b)'in bildirdiğine göre Avrupa ülkelerinin hemen hepsinde 1990'lı yılların başlangıcından itibaren, organik tarım hızlı bir şekilde gelişmiştir. 2006 yılı sonu itibariyle yaklaşık 7.4 milyon hektarlık alanda ve 200 000'den fazla işletmede organik tarım yapılmakta, bu alan toplam tarım alanının yaklaşık % 1.6'sına denk gelmektedir. Avrupa Birliğine üye 27 ülkede ise, yaklaşık olarak

tarımsal alanın % 4'ünü oluşturan 6.8 milyon hektar alanda ve 180. 000 işletmede organik tarım yapılmaktadır (Willer, 2008b).

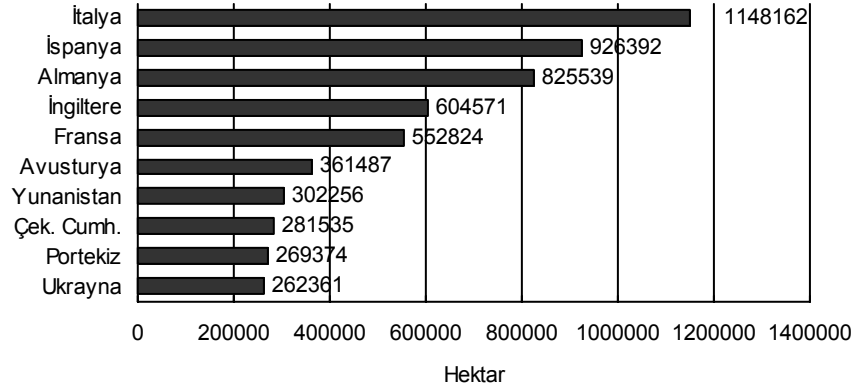
Willer'in (2008b), kırsal bilimler enstitüsüne (İsviçre) atfen belirttiğine göre Avrupa'da 1985 yılında yaklaşık 0.1 milyon hektarlık organik tarım alanı mevcut iken, bu alan 2006 yılında 7.4 milyon hektara ulaşmıştır (Şekil 4). İlgili şekil incelendiğinde, Avrupa'da organik tarım alanındaki gelişmeyi 1994 yılı öncesi ve sonrası şeklinde iki döneme ayırmak mümkündür. 1985-1994 yılları arasında küçük çapta gelişmeler yaşanmış ve 1994 yılında 1 milyon hektarlık bir üretim alanına ulaşılmıştır. Çiftçilere sağlanan mali desteklerle birlikte, özellikle son 10 yıllık süreçte organik tarım alanlarında çok hızlı artışlar ortaya çıkmıştır. 1994-2002 yılları arasında yıllık 400 000 hektar ve üzerinde artışlar olmuştur. 2002-2004 yılları arasında ise bu artış hızında bir azalma söz konusu olmakla birlikte, 2004 ve takip eden yıllarda yıllık 500 000 hektar civarında artışlar meydana gelmiştir.

Şekil 4. Avrupa'da organik tarım alanlarının gelişimi (Kaynak: Institute of Rural Sciences, Aberystwyth University, UK and FiBL Frick, Switzerland, Willer 2008b)

Willer'in (2008b) bildirdiğine göre Avrupa'da en fazla organik tarım alanına sahip ülkeler sırasıyla İtalya, İspanya, Almanya, İngiltere, Fransa, Avusturya, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti, Portekiz ve Ukrayna olmuştur (Şekil 5). Nitekim İtalya 1 148 162 hektar

organik tarım alanı ile dünyada 5., İspanya 926 392 hektarlık alanla 7., Almanya ise 825 539 hektarlık alanla 9. sırada yer almaktadır (Willer, 2008a).

Şekil 5. Avrupa’da en fazla organik tarım alanına sahip on ülke (Kaynak: FIBL survey 2008, Willer 2008b)

Willer’in (2008b) belirttiğine göre Avrupa’da toplam 7.4 milyon hektar olan organik tarım alanının % 44’ünü daimi otlaklar ve % 41’ini ise ekilebilir arazi oluşturmaktadır. Sürekli ürünler ise mevcut alanın % 9’unu teşkil etmiştir. Ekilebilir alanların önemli bir kısmını hububat ve yem bitkileri oluşturmaktadır. Sürekli ürünler içerisinde ise zeytin, meyveler, kabuklu yemişler ve üzümler en önemli sınıfı oluşturmuşlardır. Ayrıca Avrupa önemli miktarda sertifikalandırılmış, toplanan organik yabancı ürün potansiyeline sahiptir. Yabancı toplama alanlarının çoğu Finlandiya’dadır. Bu ülkeyi Sırbistan ve Bosna Hersek takip etmektedir (Willer, 2008b).

Schaack (2008)’in belirttiğine göre Avrupa Birliği’nin 27 ülkesinde konvansiyonel tarımda, kullanılabilir tarımsal alanların % 61’i ekilebilir alanlar, % 35’i daimi otlaklar ve % 6’sı ise daimi ürünler için işlenen arazilerdir. Organik tarım alanlarında ise ekilebilir alan % 41, otlaklar % 43 ve daimi ürünler % 9’dur. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında yetiştirme alanları ve organik mera daha fazla olmasına rağmen, Avrupa’da organik ürünler için artan talebin karşılanmasında eksiklikler vardır.

Avrupa kıtasında toplam organik tarım alanları içerisinde, en fazla mera oranına sahip ülkeler sırası ile Çek Cumhuriyeti (% 91), Slovenya (% 91), İrlanda (% 90) ve İngiltere'dir (% 70). En yüksek ekilebilir alan oranına sahip ülkeler ise sırası ile İsviçre (% 80), Estonya (% 79), Letonya (% 73) ve Litvanya'dır (% 70). En yüksek daimi ürünler (üzüm dahil) üretim alanı oranına sahip ülkeler ise sırası ile Kıbrıs (% 58), Bulgaristan (% 38), Yunanistan (% 23), Polonya (% 22), İtalya (% 18) ve İspanya'dır (% 17) (Schaak, 2008).

Schaack (2008) tarafından AB üye ülkelerinde mevcut organik tarım alanları içerisinde ekilebilir alanlar, daimi ürünler ve otlaklar ile ilgili aşağıdaki istatistiksel bilgiler verilmiştir.

Ekilebilir Alanlar

Hububat

Avrupa'da ekilebilir organik tarım alanlarındaki en önemli ürün hububattır (1.1 milyon hektar). Organik hububat ekim alanı Avrupa'daki toplam hububat ekim alanının % 1.9'unu, organik alanın ise % 16'sını oluşturmaktadır. En önemli hububat üreticileri İtalya (239 092 hektar), Almanya (179 000 hektar), İspanya (protein ürünleri dahil, 113 304 hektar) ve Fransa'dır (83 861 hektar).

Yem Bitkileri

Organik yem bitkileri yetiştiriciliği 1.1 milyon hektar alanda yapılmaktadır. Bu alan organik alanların % 16'sı, toplam yem üretim alanlarının ise % 5.5'i dir. Avrupa'da başlıca yem üretici ülkeler sırası ile İtalya (297 441 hektar), Almanya (122 000), Fransa (122 513 hektar) ve İngiltere'dir (102 300 hektar).

Yağlı Tohumlar

Avrupa'nın yağlı tohum üretiminin 100 000 hektarı diğer bir ifade ile toplam üretimin % 1'den azı organiktir. Organik yağlı tohumlar üreten, başlıca ülkeler Fransa (18 708 hektar), İtalya (18 703 hektar) ve Romanya (16 058 hektar)dır.

Sebze

Organik sebze üretimi (kavun, karpuz ve çilekler dahil) 90 000 hektar alan da yapılmaktadır. Bu alan Avrupa'daki toplam sebze üretiminin % 5'idir. Başlıca üreticileri İtalya (39 696 hektar), Almanya

(8 900 hektar), Fransa (8 768 hektar), İspanya (5 039 hektar) ve Hollanda'dır (4 584 hektar).

Avrupa'da 23000 hektar alanda organik patates üretilmektedir. Bu alan kıtadaki toplam patates alanının % 1'idir. En önemli üreticileri Almanya (7 500 hektar), Avusturya (2 426 hektar) ve İngiltere'dir (2 360 hektar).

Daimi ürünler

Organik tarım alanlarının % 9'u, diğer bir ifade ile 610 000 hektar alan daimi ürünler için kullanılır. Bu alanın yarısı zeytin ağaçlarıdır (280 000 hektar). Meyve (kabuklu yemişler ve çilek, kiraz, ağaç çileği vb. dahil) tarımı 185 000 hektar alanda yapılmaktadır. Üzüm ise 85 000 hektar alanda yetiştirilmektedir. Avrupa birliği ülkelerindeki toplam zeytin ağaçları alanının % 7'sinde organik olarak üretilmektedir. Başlıca üreticiler İtalya (107 233 hektar), İspanya (93 432 hektar) ve Yunanistan'dır (59 999 hektar).

Avrupa'daki meyve alanının % 6'sı organik üretim amacı ile kullanılmaktadır. Başlıca üretim yapan ülkeler Polonya (yeni ceviz fidanlıklarının büyük bir kısmı dahil, 50 200 hektar), İspanya (44 600 hektar kabuklu yiyecek alanı dahil 49 240 hektar), İtalya (45 672 hektar) ve Fransa'dır (9 179 hektar). Avrupa üzüm bağlarının % 2.6'sı organik üretim alanlarıdır. Ana üretim ülkeleri İtalya (37 693 hektar), Fransa (18 808 hektar) ve İspanyadır (16 832 hektar).

Otlaklar

Avrupa'daki bütün otlakların % 5.6 sı, organik otlakların 3.1 milyon hektarı geniş dağlık bölgelerdedir. Üretilen et ve süt daima organik satış kanalları ile satılamamaktadır. Özellikle yeni üye devletlerin bazılarında organik hayvansal üretim için kolaylaştırıcı işlemlerin eksikliği söz konusudur. Almanya'da 430 000 hektar, İngiltere'de 423 369 hektar, İspanya'da 378 820 hektar, İtalya'da 261 252 hektar ve Fransa'da 219 763 hektar otlak alanı bulunmaktadır.

Tablo 2. Avrupa'da organik üretim yapılan alan miktarları, tarımsal üretim içindeki payları ve işletme sayıları (Richter, 2008)

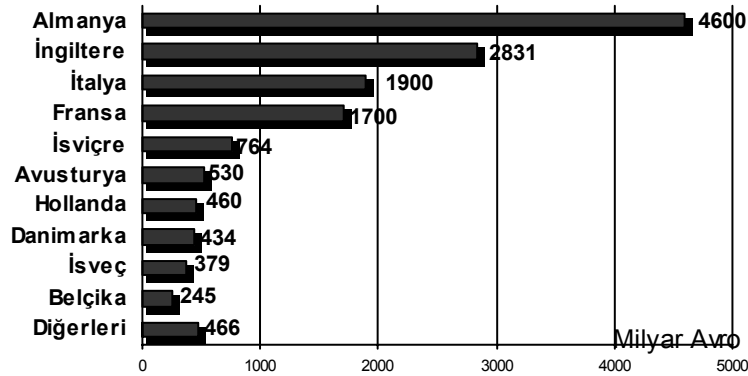
Ülke	Organik Tarımsal Alan (hektar)	Toplam Tarımsal Alana Oranı	Çiftlikler
Arnavutluk	1 000	0.1%	100
Avusturya	361 487	13.0%	20 162
Belçika	29 308	2.1%	783
Bosna Hersek	726	0.0%	329
Bulgaristan	4 692	0.2%	218
Hırvatistan	6 204	0.2%	368
Kıbrıs	1 979	1.3%	305
Çek Cumhuriyeti	281535	6.6%	963
Danimarka	138 079	5.3%	2 794
Estonya	72 886	8.8%	1 173
Finlandiya	144 558	6.4%	3 966
Fransa	552 824	2.0%	11 640
Almanya	825 539	4.8%	17 557
Yunanistan	302 256	7.6%	23 900
Macaristan	122 765	2.9%	1 553
İzlanda	5 512	0.4%	27
İrlanda	39 947	0.9%	1 104
İtalya	1 148 162	9.0%	45 115
Letonya	118 612	7.0%	4 095
Lihtenstein	1 027	29.1%	41
Litvanya	96 718	3.5%	1 811
Lüksemburg	3 630	2.8%	72
Makedonya	509	0.0%	101
Malta	20	0.2%	10
Moldova	11 405	0.5%	121
Karadağ	25 051	4.8%	15
Hollanda	48 424	2.5%	1 448
Norveç	44 624	4.3%	2 583
Polonya	228 009	1.5%	9 187
Portekiz	269 374	7.3%	1 696
Romanya	107 582	0.8%	3 033
Rusya(Avrupa kısmı)	3 192	0.0%	8
Sırbistan	906	0.0%	35
Slovakya	121 461	5.8%	279
Slovenya	26 831	5.5%	1 953
İspanya	926 390	3.7%	17 214
İsveç	225 385	7.1%	2 380
İsviçre	125 596	11.8%	6 563
Türkiye	100 275	0.4%	14 256
İngiltere	604 571	3.8%	4 485
Ukrayna	260 034	0.6%	80
Toplam	7 389 085	1.6%	203 523
Toplam AB-27	6 803 024	4%	178 896

Kaynak: Survey by FiBL in cooperation with ZMP and the Institute of Rural Sciences of Aberystwyth University, 2008. (Richter, 2008)

Richter (2008)'in belirttiğine göre Avrupa'da en yüksek organik tarım alanına sahip ülkelerin başında İtalya, İspanya, Almanya ve İngiltere gelmektedir. Mevcut tarım arazisi içerisinde organik tarım alanlarının payı olarak ise sırası ile Lihtestein, Avusturya ve İsviçre gelmektedir. En fazla işletme sayısına sahip ilk üç ülke ise sırasıyla İtalya, Yunanistan ve Avusturya olmuştur (Tablo 2, Richter, 2008). Tablo 2 incelendiğinde İtalya, Almanya, İngiltere, Fransa ve İsveç gibi sanayi ülkelerinin organik tarım alanında da önemli bir konuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Avrupa'da Organik Pazarın Durumu

Padel vd. (2008)'nin belirttiğine göre Avrupa'da 2006 yılı sonu itibariyle organik ürün pazarının yaklaşık 14.3 milyar € olduğu tahmin edilmektedir. Avrupa'da en yüksek pazar payına sahip ülke Almanya'dır. Bu ülkeyi sırası ile İngiltere, İtalya, Fransa, İsviçre, Avusturya, Hollanda, Danimarka, İsveç ve Belçika takip etmektedir (Padel vd., 2008, Şekil 6).

Şekil 6. Avrupa'da en büyük organik pazar payına sahip ülkeler (Kaynak: Agromilagro Research, FIBL, IRS/University Wales and ZMP, Padel, 2008)

Almanya'da, 2006 yılı organik ürün pazarı 4.6 milyar € olup bu değer toplam gıda pazarının yaklaşık % 2.7'sine karşılık gelmektedir. Bu ülkede organik ürün talebi üretimden çok daha fazla olduğu için ürün arzı, ürün talebini karşılayamamaktadır. İngiltere'de ise organik ürün pazarı, 2.8 milyar € olmuş ve bu değer

toplam gıda pazarının yaklaşık % 2.5'ine denk gelmiştir (Padel vd., 2008).

Padel vd. (2008) Avrupa'da bazı ülkelerde kişi başına yıllık organik ürünler için harcama miktarlarını Tablo 3'de göstermişlerdir. Tablo incelendiğinde organik ürünlere yönelik en fazla harcama kişi başına 102 € olarak İsviçre'de yapılmıştır. Bu ülkeyi yıllık kişi başına 86 € ile Lihtestein, 80 € ile Danimarka, 64 € ile Avusturya, 56 € ile Almanya ve 47 € ile İngiltere takip etmiştir. Avrupa'da kişi başına yıllık organik ürünler için ortalama harcama miktarı 29 € olmuştur. Toplam gıda sektöründe organik ürünlerin payı bakımından ise, % 5.4 ile Avusturya ilk sırada yer almakta bu ülkeyi % 5.0 ile Danimarka ve % 4.5 ile İsviçre takip etmektedir.

Tablo 3. Avrupa'da bazı ülkelerde kişi başına yıllık organik ürünler için harcama miktarları

Ülke	Kişi başına yıllık harcama (€)	Toplam gıda sektöründe organik ürün payı (%)
İsviçre	102	4.5
Lihtestein	86	-
Danimarka	80	5.0
Avusturya	64	5.4
Almanya	56	2.7
İngiltere	47	2.5
İsveç	42	2.3
İtalya	32	-
Hollanda	28	1.9
Fransa	27	1.1
Belçika	23	1.7
Avrupa Ortalama*	29	-

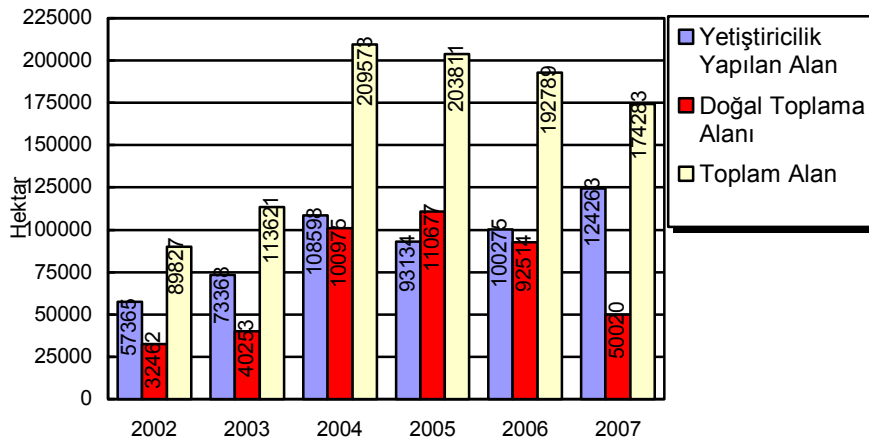
(*Eksik ülkelerin tahminleri dahil, Kaynak: Survey by Aberystwyth University/Institute of Rural Sciences, Agromilagro Research, FiBL and ZMP Per capita consumption calculated by Susanne Padel, Aberystwyth University/Institute of Rural Sciences)

Türkiye'de Organik Tarımın Durumu

Avrupa'da organik tarım alanındaki bu hızlı gelişmeye paralel olarak, Türkiye'de de organik üretim alanları, ürün sayısı ve işletme sayılarında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Fakat gelinen nokta itibariyle ülkemizdeki bu değerlerin çok düşük olduğu söylenebilir. Çünkü Avrupa'da ve Avrupa Birliğine üye 27 ülkede

tarımsal alan içerisinde organik tarımın payı sırasıyla % 1.6 ve % 4 olurken, Türkiye’de bu değer % 0.4 olmuştur (Richter, 2008). Dünya ortalaması ise % 0.65 olarak belirlenmiştir (Willer, 2008a). Ülkemizdeki organik tarım alanlarının mevcut tarım alanları içerisindeki payı hem Avrupa hem de dünya ortalamasının altında olmuştur.

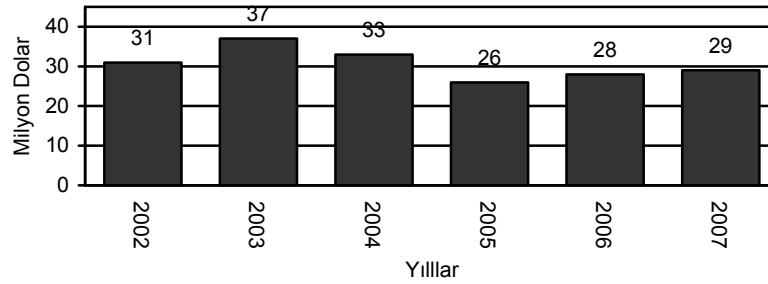
Richter (2008), 2006 yılında Türkiye’de 100 275 hektarlık alanda organik yetiştiricilik yapıldığını ve bu alan itibariyle, Avrupa’da 20. sırada yer aldığını belirtmektedir. Ülkemizde mevcut tarım arazisi içerisinde organik tarım alanlarının payı % 0.4 olup, bu oranla Türkiye, Avrupa ülkeleri içerisinde İzlanda ile birlikte 31. sırayı paylaşmaktadır (Richter, 2008). Aynı araştırmacı, 2006 yılı sonu itibariyle Türkiye’de 14 256 organik işletme bulunduğunu ve ülkemizin Avrupa’da işletme sayısı bakımından 6. sırada yer aldığını bildirmiştir. Türkiye 100.275 hektarlık organik tarım alanı, % 0.4’lük oran ve 14 256 çiftlik sayısı ile komşumuz Yunanistan’dan daha düşük, Bulgaristan’dan ise daha yüksek değerlere sahip olmuştur. Türkiye’nin organik tarım alanı itibariyle Avrupa’da 20., işletme sayısı bakımından ise 6. sırada yer alması, ülkemizde işletme başına düşen organik üretim alanının küçük olduğunu göstermektedir.

Şekil 7. Türkiye’de 2002–2007 yılları arasında organik tarım alanındaki gelişmeler

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının güncel verilerine göre, Türkiye’de 2007 yılında 124 263 hektarlık alanda organik yetiştiricilik, 50 020 hektarlık alanda doğal toplama alanı olmak üzere, toplam 174 283 hektarlık alanda organik tarım yapılmaktadır (Şekil 7, Anonim, 2008).

Türkiye’deki iç pazarda organik tarım ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığındaki mevcut bilgilere göre 2002 yılında 31 milyon \$ olan ihracat miktarı 2006 yılında 28 milyon \$ ve 2007 yılında ise 29 milyon \$ olmuştur (Anonim, 2008; Şekil 8).

Şekil 8. Türkiye’de 2002-2007 yılları arasında organik ürünlerden elde edilen ihracat değerleri

Şekilde 8 de görüldüğü gibi, 2002, 2003 ve 2004 yılları arasında dalgalanmaların olması, ihracata yönelik bazı sorunların yaşandığını göstermektedir. Nitekim 2005 yılında Avrupa Topluluğuna organik ürün ihraç eden 3. ülkeler listesinde yer almak amacıyla Türkiye’deki organik tarım yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle birlikte (Bayram vd., 2007) ihracatımızda ileriye yönelik önemli artışların olması beklenmektedir.

2. SONUÇ

Dünyada giderek önem kazanan organik tarım faaliyetleri hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Avrupa kıtası hem organik tarımsal faaliyetler hem de organik ürünlerin pazarı olarak dünyada önemli bir potansiyele sahip olmuştur. Türkiye’de de son yıllarda organik tarım sektöründe olumlu gelişmeler yaşanmasına rağmen, mevcut potansiyel kaynaklar göz önüne alındığında bu

gelişmelerin yeterli olduğu söylenemez. Avrupa Birliğine aday ülkemizin organik ürün pazarından önemli bir pay alabilmesi için organik üretim alanlarımız arttırılmalı, çok sayıda küçük çiftlikler yerine, büyük çiftliklerin kurulması teşvik edilmeli ve bilhassa organik ürünlerin ihracatındaki sorunlar en kısa zamanda çözüme kavuşturulmalıdır.

3. KAYNAKLAR

- Anonim.(2008).http://www.tarim.gov.tr/arayuz/10/icerik.asp?efl=uretim/organiktarim/organik_tarim.htm&curdir=\uretim\organiktarim&fl=istatistikler/organikistatistik.htm
- Bayram, B., Yolcu, H ve Aksakal, V. (2007). Türkiye’de organik tarım ve sorunları. *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 38, 203-206.
- Bayram, B., ve Aksakal, V., (2008). Organik çiftlik hayvanları yetiştiriciliğinin esasları. *Hasad Hayvancılık Der.* 24: 52-56.
- Padel, S., Jasinka, A., Rippin, M., Schaack, D and Willer, H. (2008). The European market for organic food in 2006 in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N. (Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*, 267s.
- Richter, T. (2008). Trends in the organic retailing sector in Europe 2007 (in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N., Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*, 267s.
- Sahota, A. (2008). The global market for organic food & drink in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N. (Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*. 267s.
- Schaack, D. (2008). Cropping Patterns in the European Union 2006 (EU 27) (in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N., Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*. 267s.
- Willer, H. (2008a). Organic Agriculture Worldwide: Current Statistics (in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N., Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*. 267s.
- Willer, H. (2008b). Europe: Statistics, Policy and Research (in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N., Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*. 267s.
- Willer, H., Sorensen, N and Menzler, M.Y. (2008). The world of organic agriculture 2008: Summary (in Willer H., Menzler M.Y., Sorensen N., Eds.) *The world of organic agriculture. Statistics & Emerging Trends 2008*. 267s.

- Yolcu, H ve Daşcı, M. (2008). Ülkemizde organik yem bitkileri üretiminin mevcut durumu. *Hasad Hayvancılık Der.* 24, 40-46.
- Yolcu, H ve Tan, M. (2008). Organik yem bitkileri yetiştiriciliği. *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 39, 145-150.
